



2015

BILTEN 5

PSSS UŽICE

Maj. 2015.

30.05.2015.

## SADRŽAJ BILTENA

**Tema: Značaj navodnjavanja u proizvodnji krompira**

**dipl. ing. Ljubodrag Pantelić, savetodavac za ratarstvo**

**Tema: Uklanjanje prvih serija mladih izdanaka kupine**

**- dipl. ing. Andrija Radulović, savetodavac za voćarstvo**

**Tema: VILINA KOSICA - Cuscuta spp**

**- dipl. ing. Zorica Lazić, savetodavac za zaštitu bilja**

**Tema: Kruškina buva – Psylla pyri**

**- dipl. ing. Milena Ćirić, savetodavac za zaštitu bilja**

**Tema: IPARD-Specifični kriterijumi po sektorima**

**- dipl. ing. Nebojša Đurić, savetodavac za stočarstvo**

**Tema: Uklanjanje prve serije mladih izdanaka kod maline**

**- dipl.ing. Nebojša Brzaković, savetodavac za voćarstvo**

**Tema: Sjenička pramenka**

**- dipl.ing. Dejan Stanković, savetodavac iz oblasti stočarstva**

**Tema: Đubrenje trešnje**

**- dipl.ing. Snežana Janjić**

**Tema: Berba plodova jagode**

**- Dipl.ing. Ana Prokić**

**Stanje useva - Ljubodrag Pantelić, dipl.ing**

**Prognoza i izveštavanje o prisustvu biljnih bolesti i štetočina: Suzbijanje prozrokovača plamenjače krompira (Ph. infestans)**

**- dipl.ing. Milenko Gavrilović, stručni saradnik**

**Dominantne mesečne cene preuzete iz biltena STIPS-a**

***POLJOPRIVREDNA SAVETODAVNA I STRUČNA SLUŽBA UŽICE DOO“ UŽICE***

- Dipl.ing, Miroslav Milivojević- direktor i stručni saradnik za stočarstvo
- dipl. ing. Ljubodrag Pantelić, savetodavac za ratarstvo
- dipl. ing. Milenko Gavrilović, stručni saradnik za zaštitu bilja
- dipl. ing. Nebojša Đurić, savetodavac za stočarstvo
- dipl. ing. Zorica Lazić, savetodavac za zaštitu bilja
- dipl. ing. Milena Ćirić, savetodavac za zaštitu bilja
- dipl. ing. Bojana Nešić ,savetodavac za agroekonomiju
- dipl. ing. Andrija Radulović, savetodavac za voćarstvo
- dipl.ing. Nebojša Brzaković, savetodavac za voćarstvo
- dipl.ing. Dejan Stanković, savetodavac za stočarstvo
- dipl.ing. Snežana Janjić, savetodavac za voćarstvo
- dipl.ing. Ana Prokić, savetodavac za voćarstvo

Osnovna delatnost „Poljoprivredne stručne službe Užice“ iz Užica je pružanje saveta odabranim i ostalim domaćinstvima na području svoga rada , koja se ostvaruje kroz:

- predavanja
- održavanje radionica
- davanje saveta u Službi
- davanje saveta telefonom
- davanje saveta na imanjima zemljoradnika
- davanje saveta putem lokalnih radija i televizije
- davanje saveta putem biltena, plakata i brošura
- postavljanje demonstracionih ogleda
- održavanje poljoprivrednih izložbi –sajmova
- pomoć zemljoradnicima oko upisa i obnove u Registru P.G.
- blagovremeno upoznavanje P.G. sa pojedinim uredbama
- upoznavanje P.G. sa načinom i vremenom podnošenja dokumentacije radi
- ostvarivanja sredstava po pojedinim uredbama.

Telefoni /fax službe: 031/513-754, 516-266

e- mail: [pssuzice@sbb.rs](mailto:pssuzice@sbb.rs)

## Značaj navodnjavanja u proizvodnji krompira

Suša na našem području traje duži ili kraći period i ostavlja ozbiljne posledice na umanjenje prinosa poljoprivrednih useva. Suša je najintenzivnija tokom jula i avgusta.

Krompir zahteva povišenu vlažnost zemljišta, a istovremeno nepoželjna su prevlaženja u toku navodnjavanja, jer se u takvim uslovima isto može očekivati značajno smanjenje prinosa, kao i kod nedostatka zemljine vlage.

Osetljivost krompira na sušu može se objasniti njegovim plitkim korenovim sistemom, čija dubina može varirati od 0,4m do 0,8m, u zavisnosti od sorte, a naročito od zemljišta. Veliki deo mase korena(oko 80%) koncentrisan je u gornjem sloju zemljišta do 0,3m.

Krompir naglo usporava porast nadzemne mase i krtola pri vlažnosti zemljišta ispod 65% poljskog vodnog kapaciteta (PVK), a porast potpuno prestaje ukoliko vlažnost padne ispod 60% PVK (to je kada zemlja koja se uzme u šaku iz zone razvoja krtola ne može da zadrži oblik pri stiskanju ili olako ispada iz šake, kroz prste).

Dakle vlažnost sa 80% PVK uslovljava prevlaženje, a sa 60% PVK uslovljava vodni stres, što će u oba slučaja imati za posledicu smanjen prinos i kvalitet.

Da bi ovu agrotehničku meru uradili moramo poznavati kritične faze u periodu rasta i razvoja krompira i najveće potrebe za vodom:

- nicanje do sklapanja redova
- zametanje krtola( 3 – 5 nedelja nakon nicanja)
- intenzivno nalivanje krtola (5 – 10 nedelja nakon nicanja)

Za vegetacioni period krompira potrebno je oko 400 mm padavina sa pravilnim rasporedom, što se u našem podneblju veoma retko može sresti sa tako optimalnim uslovima u najvećem delu vegetacije.

Navodnjavanje je mera sa kojom se u značajnoj meri može smanjiti nepovoljan uticaj suše, ali samo ako se navodnjavanje uradi krajnje stručno, na vreme i sa kvalitetnom hemijskom zaštitom.

Sa navodnjavanjem početi kada vlažnost padne ispod 65% PVK. U tom slučaju se preuzima navodnjavanje sa oko 10 – 20 litara vode / m<sup>2</sup>, odnosno dok se ne pojavi blago zadržavanje vode između redova.

Ponekad je dovoljno preduzeti tri navodnjavanja ako se to uradi u kritičnim fazama razvoja krompira.

Ukoliko se zakasni sa navodnjavanjem imaćemo za posledicu pad prinosa i kvaliteta krompira (izrasline na krtolama, pucanje krtola itd.).

Najkvalitetniji način navodnjavanja krompira je veštačkom kišom. Navodnjavanje u brazde je rizično jer dovodi do zabarivanja, zbijenosti zemljišta i gušenja krtola, kao i do pojave raznih vrsta truleži krtola.

Navodnjavanje je najbolje obaviti u ranim jutarnjim časovima ili u večernjim satima. Ne izvoditi ovu meru u vreme najvećih temperatura vazduha tokom dana.

Bitna mera pre navodnjavanja je hemijska zaštita useva od bolesti. Naime količina vode od 20 l/m<sup>2</sup> bez obzira na dnevne temperature je dovoljna da u krompirištu stvori odgovarajuću mikroklimu i vlažnost za razvoj krompira, ali i za razvoj plamenjače.

Ukoliko se usev navodnjava u prepodnevnom (jutarnjim) satima, usev hemijski zaštitimo u popodnevnom satima prethodnog dana, a ako se navodnjava u večernjim satima usev zaštitimo pre podne.

Ljubodrag Pantelić, dipl.ing.

## Uklanjanje prvih serija mladih izdanaka kupine

Kupina kao i malina daje veliki broj novih izdanaka počev od ranog proleća. Uklanjanje tih izdanaka vrši se isto kao i kod maline. Izdanci su brlo bujni, snažni, a vrlo kruti. Njihovo uklanjanje vrši se jednom ili dva puta do kraja maja. U suvljim područjima i tamo gde nije moguće obezbediti navodnjavanje ovu meru treba sprovoditi do početka maja, a zatim probirno se uklanjaju najjače razvijeni izdanci. Na ovaj način se raspoložive hranljive materije i voda usmeravaju na rodne izdanke, čime se postiže bolja oplodnja, porast plodova i bolji i kvalitetniji rod. Uklanjanje se vrši sečenjem makazama ili pri prašenju oštrom motikom. Time se izbegava povredjivanje korenovog sistema. Nije poželjno izvaljivati mlade izdanke posebno ako su duži od 50 cm, jer prave velike povrede na korenovom sistemu i time omogućavaju useljavanje patogena. Izdanci koji se razvijaju od druge polovine maja do kraja vegetacije biće sasvim dobri i kvalitetni imajući u vidu snažan korenov sistem kupine i obezbedjenu vodu.

*Pinsiranje mladih izdanaka* koji su ostavljeni za narednu godinu obavlja se kada oni dostignu visinu 1 m radi pospešivanja bočnog grananja. Pinsiranjem se zakida nedozreli vrh izdanka dužine oko 10 cm. Time se formira produžnica, ali i razvijaju bočne grane.

*Zelena rezidba.* Postrani letorasti, odnosno bočne grane često predstavljaju problem zbog svoje bujnosti te ometaju berbu i prave zasenu. Veliki broj proizvođača skraćuje ih na 3 pupoljka, što je pogrešno. Tada može doći do kretanja sva tri pupoljka, uvećanja broja bočnih grana i velikog iscrpljivanja žbuna, koji bi potom imao probleme sa prezimljavanjem, a i komplikovanijom rezidbom u narednoj godini. Da bi bočne grane manje smetale, mogu se orezati na 1 m dužine.

*Uklanjanje starih izdanaka* kupine koji su doneli rod vrši se odmah posle završene berbe. Time se otklanja mogućnost zaraze novih izdanaka patogenima, omogućuje bolja osvetljenost, provetravanje i ishrana, a i sve to utiče na bolje sazrevanje izdanaka i bolje formiranje cvetnih pupoljaka za narednu godinu. Pri tom se uklanjaju i oštećeni, polomljeni mladi izdanci ili, pak, prekobrojni izdanci iz tekuće vegetacije. Oštećene stare i nove izdanke treba izneti izvan parcele i zapaliti. Ova mera se može sprovesti samo kod sorti ranog vremena zrenja, pošto za poznije sorte ovo nema svrhu.

Andrija Radlović dipl. ing.

## VILINA KOSICA - *Cuscuta spp*

Obligatni parazit i jedan od najznačajnijih patogena lucerke. Veoma je rasprostranjena i veoma je velika potencijalna opasnost za druge kulture.

Vilina kosica se javlja i na šećernoj repi, šargarepi, crnom luku, a ređe na krompiru, duvanu, suncokretu, grašku, pasulju, tikvi, paprici, sočivu, lanu, konoplji, bobu, hmelju, vinovoj, lozi, ruži, kupini, jasenu i drugim vrstama iz spontane flore.

**Simptomi:** prisustvo parazita se manifestuje mnogobrojnim spiralnim zavojima, koji obuhvataju u početku manje delove, a kasnije celu biljku. Biljka dobija blede žute do narandžaste fleke, zaostaje u razvoju, prestaje sa porastom i biva uništena od strane parazita. Vilina kosica se razmnožava i širi semenom i fragmentima končastog stabla, koji se raznose prilikom košenja.

Seme viline kosice je veoma postojano što je još jedan razlog visokog stepena štetnosti. **U zemljišu može da održi vitalnost i do 10 godina.** Klija jedino kada se nađe na ili pri samoj površini zemljišta ( efekat svetlosti ). Nedorzrele semenke proključaju brže od zrelih, kod kojih neke proključaju tek posle više godina.

Seme viline kosice se održava u semenu lucerke i crvene deteline, a može se širiti i na druge načine.

**Mere zaštite:** Osnovna mera zaštite od viline kosice je setva čistog semena lucerke i deteline, bez sadržaja semena ove parazitne cvetnice.

Ukoliko se vilina kosica pojavi u lucerištu i deteliništu ne sme joj se dozvoliti da formira seme, jer je tada znatno teže njeno suzbijanje. Mesta zahvaćena vilinom kosicom treba pokositi za jedan metar šire od zahvaćene površine, prema centru oaze, a ne u suprotnom smeru. Košenje mora biti do zemlje.

Ako je napad većih razmera, njivu tretirati posle prvog otkosa **Kerbom** (propizamid) ili **Reglone forte** (dikvat-dihlorid) radi uništavanja sve vegetacije i sprečavanja daljeg širenja parazita, (samo zasad stariji od godinu dana).

Herbicidi se primenjuju na početku kretanja vegetacije, kao i posle prvog otkosa. U slučaju da usev deteline ili lucerke bude masovno napadnut, pa zbog toga dođe do uginuća znatnog broja biljaka, najracionalnije je usev razorati i na toj površini tokom narednih godina ne gajiti biljke domaćine ovog parazita.

Zorica Lazić,dipl.ing.

## Kruškina buva – *Psylla pyri*

Kruškina buva (*Psylla pyri*) je štetočina čiji je domaćin kruška, retko jabuka i dunja. Veličine je od 2,6mm-3,6mm. Karakteristična je pojava sezonskog dimorfizma, zimska forma je tamnija od letnje. Na prvom paru krila je tamna mrlja. Zadnji par nogu je razvijeniji od ostalih i podešen za skakanje.

Jaja su dimenzije 0,3 x 0,1 mm. U početku su bela, posle primaju žutu pa narandžastu boju, sa donje strane imaju peteljku. Jaja su pokrivena mednom rosom žućkasto-narandžaste boje.

Larva L1 je 0,45 mm dužine, svetložuta, sa crvenim očima i tročlanim pipcima.

Larve zadnja dva stupnja su zelenkastosmeđe, zaobljene sa izrazitim nastavcima krila. Luče mednu rosu da bi se zaštitile.



Ima 4-5, pa i više generacija godišnje. Kad je intenzivan porast vegetacije može se očekivati veći broj generacija.

Prezimljava kao imago zimske forme u zasadima kruške na skrivenim mestima ili ispod opalog lišća. Ženke odlažu jaja već od sredine februara na mladare oko pupoljaka, u grupicama od 6-10 jaja. Od početka vegetacije ženke odlažu jaja isključivo na zelene organe kruške u grupama (mladi nerazvijeni dlakavi listići, vrhovi izbojaka, cvetne peteljke, lice i naličje listova). Kada dnevna temperatura pređe 10°C, ženke polažu 150-200 jaja na pupoljke i mlado lišće, pojedinačno ili u nizu (u jedan, dva ili više redova), na naličju lišća duž nervature.

Embrionalno razviće traje 6-25 dana u zavisnosti od temperature. Imago zimske forme javlja se do početka maja, a već u to vreme su prisutne i prve letnje forme. Od prve dekade septembra počinju se javljati opet zimske forme. Prva jača pojava larvi je obično u maju u zavisnosti od temperature i vremenskih prilika. Larve naseljavaju vrhove izbojaka, lišće, cvetne peteljke i cvetove, a kasnije i plodove. Larva prelazi kroz pet larvenih stadijuma, prve generacije ulaze u pupoljak da se hrane, dok su dva poslednja stadijuma uočljiva već i na listu, sa produkcijom puno medne rose.

Na biljkama se manifestuju primarne i sekundarne štete.

Primarne štete su posledica direktnog prisustva i isisavanja sokova iz biljnih organa, pri čemu dolazi do deformacije listova, plodova, a kasnije i do nekroze pupoljaka i listova.

Sekundarne štete su posledica izlučivanja velike količine medne rose, na kojoj se naseljavaju gljive čađavice. Kao posledica toga smanjuje se fotosintetska aktivnost, a kod jačeg napada dolazi i do opadanja listova i plodova. Napadnuti plodovi gube i tržišnu vrednost.

Suzbijanje kruškine buve vrši se mineralnim uljima u periodu mirovanja vegetacije i insekticidima odmah posle opadanja cvetnih latica, kada se obično pojavljuju prve larve. Od mineralnih ulja mogu se primeniti *BELO ULJE (2-3%)*, *CRVENO ULJE (2-3%)* i dr. Za suzbijanje kruškine buve mogu se primeniti neki od sledećih insekticida: *VERTIMEC 018EC (0,05-0,075%)*, *ACTELLIC-50 (0,05-0,1%)*, *INSEGAR 25 WG (1kg/ha)*, *TALSTAR (0,05%)*, *FASTAK 10 EC (0,02%)*, *CIPKORD 20EC (0,015-0,03%)* i dr. Vertimec 018 EC i Insegar 25 WG se mogu mešati sa mineralnim uljima (0,25%).

Milena Ćirić, dipl.ing.

## IPARD-Specifični kriterijumi po sektorima

### Proizvodnja mleka

#### Poljoprivredna gazdinstva sa 20 do 300 krava:

Investicije u izgradnju/rekonstrukciju i/ili u opremu: za štale za krave, uključujući opremu za objekte za proizvodnju mleka, opremu za mužu, opremu za hlađenje mleka i skladišne objekte na gazdinstvu;

U objekte i opremu za upravljanje otpadom, tretman otpadnih voda, kao i opremu za sprečavanje zagađenja vazduha, skladišne kapacitete za stajnjak uključujući specifičnu opremu za objekte za rukovanje i korišćenje hrane i životinjskog otpada,

Investicije u poljoprivrednu mehanizaciju (uključujući traktore do 150 kW) i opremu,

Investicije u proizvodnju energije iz obnovljivih izvora (na farmi)



## **Proizvodnja mesa**

### **Poljoprivredna gazdinstva sa 20 do 1000 goveda, 150 do 1000 ovaca ili koza, 100 do 10.000 svinja**

#### **Investicije u izgradnju/rekonstrukciju i/ili opremu za:**

Štale;

Objekte za upravljanje otpadom, tretman otpadnih voda, opremu za sprečavanje zagađenja vazduha,

Skladišne kapacitete za stajnjak, uključujući specifičnu opremu za objekte za rukovanje i korišćenje hrane i životinjskog otpada,

Specijalizovana oprema za transport i primenu stajnjaka;

Ulaganje u opremu i mehanizaciju (uključujući traktore do 150 kW)

Investicije u proizvodnju energije iz obnovljivih izvora (na farmi)

Ostali usevi (žitarice, uljarice, šećerna repa)

#### **Poljoprivredna gazdinstva sa 2 do 50 hektara zemljišta pod usevima:**

Kupovina traktora (uključujući traktore do 150 kW), mašina i mehanizacije osim kombajna, Izgradnja skladišnih objekata i oprema

## **Proizvodnja voća i povrća**

### **Poljoprivreda gazdinstva sa 2-20 ha jagodičastog voća i 5-100 ha drugog voća:**

Kupovina traktora (uključujući traktore do 150 kW), mašine i oprema,

Izgradnja/proširenje/renoviranje/modernizacija plastenika ili staklenika, kao i nabavka opreme i/ili materijala za proizvodnju voća, cveća i rasada;

Investicije u izgradnju i/ili rekonstrukciju i/ili u opremu za objekte za skladištenje voća; uključujući ULO hladnjače,

Investicije u sisteme za zaštitu voćnjaka od grada (uključujući računarsku opremu)

Ulaganje u sisteme za navodnjavanje koristeći: podzemne vode (voda iz izvora ili vrela), i površinske vode (povlačenja iz reka, jezera i akumulacija), uključujući pumpe, cevi, ventile i prskalice

### **Poljoprivredna gazdinstva sa 500-10.000m<sup>2</sup> plastenika/staklenika, ili 0,5–50 ha otvorenog prostora za proizvodnju povrća:**

Kupovina traktora (uključujući traktore do 150 kW), mašine i oprema,

Izgradnja/proširenje/renoviranje/modernizacija plastenika/staklenika, kao i nabavka opreme i/ili materijala za proizvodnju povrća, cveća i rasada;

Investicije u sisteme za navodnjavanje (otvoreno polje) povrća koristeći podzemne i površinske vode,

Investicije u izgradnju/rekonstrukciju/opremu za objekte za skladištenje povrće; uključujući ULO hladnjače,

Izgradnja sistema, uključujući pumpe, cevi, ventile i prskalice;

Nebojša Đurić, dipl.ing.



## Uklanjanje prve serije mladih izdanaka kod maline

Izdanci zavisno od vremenskih uslova izbijaju postepeno od sredine aprila do kraja juna. Oni koji ranije izbijaju manje su povoljni da se koriste za rod u narednoj godini u odnosu na one koji kasnije izbijaju. Oni koji ranije izbijaju na kraju vegetacije su prebujni, pa im je najproduktivniji deo visoko. U vreme same berbe oni zasenjuju rodne grančice i otežavaju berbu. Takođe oni izbijaju iz plićeg sloja zemljišta pa su osjetljiviji prema nedostatku vlage u zemljištu. Rastu kada je vlažnije i hladnije vreme pa ih češće napada didimela nego one koji kasnije izbijaju. Ovo je nekoliko razloga da se ovi izdanci ne ostavljaju za rod u narednoj godini.

Kada se ovi izdanci ranije uklone ostavlja se dosta prostora i hranljivih materija za izdanke koji kasnije izbijaju a samim tim se postižu veći i kvalitetniji prinosi.

Uklanjanje izdanaka treba otpočeti kada su oni oko 10-15 cm, jer kasnije odrvene pa ih je teže ukloniti, a i ako ostaju duže bespotrebno troše hranljive materije koje su potrebne za cvetanje i razvoj plodova. Izdanci izbijaju postepeno pa ih je potrebno uklanjati u više navrata, sve do sredine maja a u područjima gde ima više vlage i gde se vrši navodnjavanje i do kraja maja.

Zakidanje se vrši do same zemlje jer u protivnom razvijaju se bočne grančice koje troše hranljive materije. One mogu biti zaražene gljivičnim patogenima (didimela), pa samim tim i da predstavljaju leglo zaraze za nove mlade izdanke. Uklanjanje se vrši ručno makazama ili kada se vrši prašenje radi razbijanja pokorice i uništavanje korova.

Uklanjanje mladih izdanaka maline može dati dobre rezultate samo ako se obezbedi dovoljna količina vode za navodnjavanje u junu, julu i avgustu i ako se vrši intenzivno đubrenje, površinska obrada zemljišta i redovna zaštita od prouzrokovaca bolesti i štetočina u malinjaku.

Postoji i – oprezna – varijanta koja je sigurnija i odnosi se na uklanjanje izdanaka samo jednom ili eventualno drugi put krajem aprila a zatim se pred berbu izvrši ručno proređivanje samo jakih i bujnih izdanaka koji mogu da ometaju berbu i zasenjuju rodne grančice. Ovim načinom ćemo biti sigurniji u obezbeđivanju roda za narednu godinu.

Postoji i kombinacija zakidanja prve serije mladih izdanaka i hemijske regulacije bujnosti izdanaka koji se razvijaju u sledećoj seriji sa korišćenjem usporivača rasta Prohexadione Ca. Primenu ovog regulatora rasta otpočeti kada mladi izdanci dostignu visinu do 30 cm.

Nebojša Brzaković, dipl.ing.

## Sjenička pramenka

Sjenička ili peštarska ovca dobila je ime po mestu Sjenici, a nazivaju je i peštarski soj po prostranim pašnjacima Peštera, koji se nalaze na nadmorskoj visini i preko 1000 m. Širi rejon gajenja sjeničke ovce je Sandžak, ali se ovaj soj proširio i na susedne rejone zapadne Srbije, Crne Gore i Bosne. Nastala je ukrštanjem autohtone sjeničke pramenke sa virtembeškom rasom. Sjenička oplemenjena ovca u genetskoj strukturi ima oko 25% krvi (gena) virtembeške rase, jer se selekcijskim radom želela zadržati visoka mlečnost

BILTEN 2014.

sjeničke pramenke, a da se istovremeno poboljša konformacija trupa, obraslost vunom, povećá prinos vune i popravi kvalitet vunenog vlakna. Sjenička ovca je bele boje (ređe crne). Glava se odlikuje blago ispučenim profilom, dok je kod ovnova profil jako izražen, a oni obično imaju i veoma snažne rogove. Ovaj soj je karakterističan po crnim kolutovima oko očiju, crnom ili tamnom njuškom, ušima do pola ili delimično crnim. Boja dlake nogu je, bilo prskana (crno-bela), bilo crna, ili sasvim bela, što je najčešći slučaj. Povećan joj je okvir tela (pre svega širina), povećana je telesna masa ovaca i ovnova. Masa ovaca u proseku je 52 kg i više, a ovnova 70 kg i više. Obraslost vunom sada je potpuna, tj. obrastao je trbuh i donja strana vrata. Prinos vune je povećan, tako da iznosi 2,0-2,5 kg kod ovaca i 2,5-3,5 kg kod ovnova. I kvalitet vune je znatno poboljšán. Plodnost je na nivou 120% u široj populaciji. Telesna masa jagnjadi pri rođenju je od 3,0-4,8 kg, sa 30 dana 8-10 kg, sa 60 dana 12-17 kg i sa 90 dana uzrasta 18-25 kg. Povećana je i proizvodnja mleka sa 30-35 kg na 45-50 kg bez one količine mleka što jagnjad posisaju. Prosečna mlečnost u pojedinim zapaćima kreće se i do 150 kg mleka. Iz izloženog se vidi da se metodom ukršćanja mogu znaćajno popraviti proizvodne osobine autohtonih rasa ovaca u ovom slučaju sjeničkog soja pramenke.

Dejan Stanković dipl.ing.

## **Đubrenje trešnje**

Obilni i redovni prinosi i visok kvalitet plodova trešnje, pa i u izvesnoj meri i otpornost voćara prema različitim nepovoljnim uticajima, nezamislivi su bez redovnog đubrenja. Ono se mora zasnivati na potrebama voćaka prema starosti voćaka, razvijenosti, produktivnosti, od osobina zemljišta i klime. Đubrenjem se voćkama mora obezbediti dovoljna kolićina makroelemenata (azota, fosfora, kalijuma, kalcijuma i magnezijuma) i mikroelemenata (sumpora, gvožđa, mangana, bora, cinka, molibdena).

Najčešće se voćkama treba dodavati azota i to u dva navrata. Fosfora i kalijuma ima u većini zemljišta obično dovoljno, ali ne uvek i u pristupaćnom, usvojenom obliku. Veoma su nužni i mnogostrano korisni (mada u malim kolićinama) mikroelementi, od kojih u zemljištu uglavnom ima dovoljno mangana, bakra, gvožđa, sumpora, molibdena, dok cinka i bakra može nedostajati naroćito u neutralnim i alkalnim zemljištima, u zalivnom području.

Veća kolićina kreća u zemljištu može dovesti do blokiranja gvožđa, vezujući ga u jedinjenja nepristupaćna korenovom sistemu biljaka.

Važno je da se strogo vodi računa o obezbeđenju drenaže, svih mikro i makro elemenata, jer višak jednog može izazvati manjak nekog drugog.

Zato je veoma bitno da se pre podizanja savremenog zasada trešnje uradi agrohemijska analiza zemljišta i dobiju taćni parametri i preporuke za đubrenje.

Snežana Janjić, dipl.ing.

## Berba plodova jagode

Berba plodova jagode uslovljena je osobinama sorte, stepenom zrelosti ploda, načinom transporta i korišćenja. Plodovi jagode se ne mogu brati pre nego što je  $\frac{3}{4}$  površine ploda dobilo karakterističnu boju. Pri određivanju momenta berbe treba znati da plodovi jagode ne dozrevaju posle berbe, pa ih treba brati neposredno pred punu zrelost ili u punoj zrelosti, što zavisi od namene. Najbolje je da se plodovi beru u punoj zrelosti jer su tada najlepšeg izgleda, najukusniji i najaromatičniji. Prevrtemo obrani plodovi nisu dobro obojeni, kiselkastog su ukusa i bez karakteristične sortne arome, dok prezreli plodovi imaju neprijatno bljutav ukus i podložni su brzom kvarenju. Sve sorte jagode se prema čvrstini ploda i momentu berbe mogu svrstati u dve grupe:

1. Sorte sa **čvrstim plodovima** koje se beru u punoj zrelosti
2. Sorte sa **manje čvrstim plodovima** koje se beru nešto pre pune zrelosti

Plodove jagode namenjene tržištu i potrošnji u svežem stanju treba brati kada postignu normalnu razvijenost i imaju lep izgled, a pri tom su čvrsti, zdravi i sa svojstvenim sortnim ukusom i aromom. U zavisnosti od udaljenosti tržišta određuje se momenat berbe i to za bliža tržišta na koja se dopremaju istog dana plodovi se beru potpuno zreli, a za udaljenija tržišta gde transport traje više časova, plodovi se beru dan ili dva pre pune zrelosti. Beru se sa čašicom i peteljkom. Plodovi namenjeni preradi treba brati kada su potpuno zreli, ali ne i prezreli zbog gubitka čvrstoće i ne smeju da imaju peteljku.

Sazrevanje plodova jagode traje u zavisnosti od sorte od 15 do 30 dana, pa se berba obavlja svaka 2 do 3 dana. Najbolje je jagodu brati svaki drugi dan, a ako su u vreme berbe temperature visoke, što doprinosi ubrzanom dozrevanju plodova onda berbu treba organizovati svaki dan. Nasuprot tome, kišan i hladan period produži berbu i ona se tada obavlja svakog trećeg ili četvrtog dana.

Berba se uglavnom obavlja ručno, a svaki berač mora poznavati tehniku berbe. Plod se hvata kažiprstom i palcem za peteljku, koja se preseca noktom, zatim se plod lagano spušta u pripremljenu ambalažu. Plod pri pažljivoj berbi mora ostati neoštećen, na sebi treba da ima čašicu i deo peteljke ako je namenjen prodaju na tržištu za upotrebu u svežem stanju. Plodovi se posle berbe ne smeju preručivati iz jedne ambalaže u drugu, već se tokom berbe klasiraju i stavljaju u ambalažu u kojoj se iznose na tržište. Berbu treba obavljati u dva termina u toku dana: jutarnjem i popodnevom. Ubrani plodovi se iznosi na kraj parcele i odlažu u hladovima. Voditi računa da ubrani plodovi što manje provode na otvorenom i izložene Suncu, što pre ih treba unositi u kamione hladnjača za transport do odredišta.

Jedan radnik ubere, klasira i upakuje za 10 sati efektivnog rada oko 80 do 120 kg plodova, što znači da je za 1ha potrebno oko 200 radnih dana, odnosno 10 do 12 radnika dnevno u naizmeničnoj berbi iste površine svaki drugi dan pri prinosu od 20 t/ha i trajanju zrenja od 20 dana.

Ana Prokić, dipl.ing.

## Suzbijanje prozrokovala plamenjače krompira (*Ph. infestans*)

Vremenske prilike koje karakteriše česta smena kišovito i sunčanog perioda tokom istog dana i izgledi vremena u narednom periodu su pogodni za razvoj gljive (*Ph. infestans*) uzročnika plamenjače krompira. Uslovi za pojavu plamenjače su naročito pogodni u usevima krompira koji su u fazi sklapanja redova. Zbog toga je potrebno da se izvrši preventivna zaštita u usevima krompira.

Prskanje se može izvršiti sa jednim od preporučenih preparata:

- CUPROZIN 35WP u dozi 2,75 kg/ha
- CUPROXAT u dozi 2,0 l/ha
- ANTRACOL u dozi 1,8-2,0 kg/ha
- DAKOFLO u dozi 3,0 l/ha
- FUZIJA u dozi 2,5 l/ha
- RIDOMIL GOLD MZ 68 WG u dozi 3,0 kg/ha
- CURZATE M WG (ili CURZATE R WG) u dozi 3,0 kg/ha
- EQUATION PRO WG u dozi 0,4 kg/ha
- CONSENTO u dozi 1,8-2,0 kg/ha

Preporučuje se da se prva zaštita krompira od plamenjače obavi preparatima koji su pojačani sa bakarnim fungicidom (Curzate R WG). Takođe, moguće je i izvršiti kombinovanje bakarnih fungicida sa preporučenim sredstvima.

### 2. KROMPIROVE ZLATICE (*L. decemlineata*)

Prskanje se može obaviti sa nekim od preporučenih insekticida:

- MATCH 050 EC u dozi 300-400 gr/ha
- AKTARA u dozi 70 gr/ha
- CONFIDOR 200 SL u dozi 300 ml/ha
- CONFIDOR 70 WG u dozi 100 gr/ha
- MOSPILAN u dozi 250 gr/ha
- TONUS u dozi 250 gr/ha
- CALYPSO 480 SC u dozi 100 ml/ha

Ako je zlatica u fazi položenih jaja ili početka piljenja može se primeniti insekticid Match 050 EC koji ima ovicidno i larvicidno delovanje, blokira piljenje, a kasnije i presvlačenje larvi. Ostali preporučeni insekticidi se primenjuju kada se iz jaja na naličju lista izleglo 30-40% larvi, odnosno kada se uoče prve L2 larve.

NAPOMENA: Na terenima koji su zahvaćeni gradom i oštećenjima biljaka krompira, preporučuje se što hitnija zaštita takvih biljaka korišćenjem prevashodno nekog od bakarnih sredstava, jer je oštećena biljka mnogo podložnija napadu plamenjače i drugih bolesti krompira.

Milenko Gavrilović, dipl.ing.

**Stanje useva**

Setva jarih strnih žita se privodi kraju. Sadnja krompira se privodi kraju. Setva kukuruza je završena u Zlatiborskom Okrugu. Usled nedostatka vlage, priprema zemljišta je bila teška što je uticalo na pomeranje setve ali isto tako na velikom broju parcela setvena priprema je bila loša što će se odraziti na prinos. Kiša je u zadnjem momentu pala i omogućila da se setva završi.

Ljubodrag Pantelić, dipl.ing.

**Dominantne mesečne cene preuzete iz biltena STIPS-a**

Cene žive 11-17.05.2015 stoke u Srbiji

Cene žive stoke na stočnim pijacama				Klanične cene žive stoke			
Životinje	težina	rasa	Dominantna cena	Životinje	težina	rasa	Dominantna cena
Dviske	Sve težine	Sve rase	130-220	Bikovi	Preko 500kg	HF	<b>210-230</b>
Jagnjad	Sve težine	Sve rase	250-320	Bikovi	Preko 500kg	SM	<b>220-250</b>
Jarad	Sve težine	Sve rase	160-250	Jagnjad	Sve težine	Sve rase	250-300
Junad	preko 480kg	SM	210-220	Junad	Do 300kg	Sve rase	230
Junad	350-480kg	Sve rase	210-220	Junad	350-480kg	Sve rase	205-240
Bikovi	Preko 500kg	SM	210-230	Junad	Preko 480	Sve rase	200-240
Krave za klanje	Sve težine	SM	140-150	Krave za klanje	Sve težine	SM	150-180
Krmače za klanje	Preko 130kg		120-150	Krmače za klanje	Sve rase		110-130
Ovce	Sve težine	Sve rase	110-150	Ovce	Sve težine	Sve rase	120-150
Prasad	16-	Sve	220-280	Prasad	16-	Sve	210-280

## BILTEN 2014.

	25kg	rase			25kg	rase	
Prasad	Do 15kg	Sve rase	250-300	Prasad	Do 15kg	Sve rase	260
Tovljenici	80- 120kg	Sve rase	130-170	Tovljenici	80- 120kg	Sve rase	120-180
Tovljenici	Preko 120kg	Sve rase	100-140	Tovljenici	Preko 120kg	Sve rase	130-140
Telad	80- 160	SM	300-450	Telad	80- 160	SM	300-430
Koze	Sve težine	Sve rase	100-145	Šilježad	kg	Sve	150

Cene žitarica i stočne hrane na produktnoj berzi 11-17.05.2015.god. u Srbiji.

Kukuruz	pšenica	Soja	Suncokretova sačma
16,5din/kg	21,12- 21,34din/kg	44,77din/kg	27,60Din/kg

Cene povrća u Srbiji kvantaške pijace zaključno sa 11-17.05.2015.godine

Vrsta	Dominantna cena Jedinica mere din/kg	Vrsta	Dominantna cena Jedinica mere din/kg
Cvekla		Kupus	30-40
Brokoli	80	Luk beli	250-350
Grašak		Luk crni mladi	18-20
Karfiol	80-100	Luk crni	50-60
Krastavac	50-75	Paprika babura	250-270
Krompir	30-35	Paprika šilja	250-270
Krompir mladi	65-80	Paradaiz	150-220
Pasulj beli	200	Tikvice	70-80
Praziluk	90-130	Zelena salata (komad)	17-27

Spanać	40-45	Šargarepa	80-95
--------	-------	-----------	-------

Cene voća u Srbiji sa kvantaške pijace 11-17.05.2015.godine

Vrsta	Jedinica mere din/kg	Vrsta	Jedinica mere din/kg
Jabuka -Ajared	75-85	Malina	
Jabuka Delišes	85-95	Nektarina	
Jabuka –G.Smith	85-95	Orah	1250
Kruška	190-230	Grožđe belo	
Breskva		Grožđe crno	
		Šljiva	



**Izdavač:**

**„POLJOPRIVREDNA SAVETODAVNA I STRUČNA SLUŽBA UŽICE“ DOO Užice**

**Tiraž:**

**300 primeraka**